

Protokoll Bispemøtet

13.-17. februar 2012, Voksenåsen hotell, Oslo.

Til stede:

Biskop Helga Haugland Byfuglien, *preses*
Biskop Ole Chr. M. Kvarme, Oslo, *visepreses*
Biskop Per Oskar Kjølaas, Nord-Hålogaland
Biskop Laila Riksaasen Dahl, Tunsberg
Biskop Tor B. Jørgensen, Sør-Hålogaland
Biskop Solveig Fiske (onsdag, torsdag og fredag)
Biskop Ingeborg Midttømme, Møre
Biskop Tor Singsaas, Nidaros
Biskop Halvor Nordhaug, Bjørgvin
Biskop Erling Pettersen, Stavanger
Biskop Atle Sommerfeldt, Borg
Domprost Ole Elias Holck, Hamar (mandag og tirsdag)
Domprost Bjarne Sveinall, Agder og Telemark (fra tirsdag)

Til stede fra sekretariatet:

Christofer Solbakken, *generalsekretær*

Gjester:

Professor Tarald Rasmussen, Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo
Statsråd Rigmor Aasrud, Kirkedepartementet
Ekspedisjonssjef Ingrid Vad Nilsen, Kirkedepartementet
Avdelingsdirektør Thorbjørn Backer Hjorthaug, Kirkedepartementet
Direktør Jens-Petter Johnsen, Kirkerådet
Avdelingsdirektør Ole Inge Bekkelund, Kirkerådet
Avdelingsdirektør Paul Erik Wirgenes, Kirkerådet
Prosjektleder Vidar Kristensen, Kirkerådet
Forsker Henrik Syse, Institutt for fredsforskning

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
001/12	Orienteringssaker
002/12	Referatsaker
003/12	Kontaktmøter
004/12	Veiledning og lederutvikling
005/12	Bispemøtets arbeidsform
006/12	Arbeidsveiledning og arbeidsveilederutdanning
007/12	Kirkelig medvirkning til askespredning
008/12	Visitareglementet
009/12	Kompetanseutvikling i presteskapet
010/12	Særskilte prekentekster 2012-2013
011/12	Kirkemøtet 2012
012/12	Hellige steder
013/12	Bispemøtets uttalelse om tidlig ultralyd
014/12	Bispemøtets uttalelse om håndtering av asylsøkere

BM 001/12 Orienteringssaker

1. Ny rådgiver i Bispemøtets sekretariat
2. Henvendelse om deltakelse i fakkeltog for forfulgte kristne i regi av Stefanusalliansen
3. Evaluering av bioteknologiloven m.v.
4. Retreatopphold for biskopene
5. Lokal oppfølging av avtale mellom Den norske kirke og kristelige organisasjoner om registrering av dåp
6. Biskoper og mediene
7. Dispensasjon fra medlemskapskrav for prester
8. Ettårsmarkering for 22. juli-attentatene
9. PFs boligrapport for prester
10. Situasjonen rundt Carissimi-prestene
11. Retningslinjer for innhenting av politiattest
12. Teologisk rådgivningsgruppe for Bispemøtet
13. Elektronisk bruk av de nye gudstjenesteliturgiene
14. Kompetansekartet
15. Fra styringsgruppen for prosjektet «skaperverk og bærekraft»
16. UNEs forståelse av hjemsendelse av konvertitter
17. Fra arbeidet i Nemnd for gudstjenesteliv
18. Veien til prestedtjeneste
19. Gjennomføring av kurs for menighetsråd og fellesråd
20. Forordnede gudstjenester på hverdager
21. Årsrapport for Bispemøtet for 2011
22. Regnskapsresultat for Bispemøtet for 2011
23. Virksomhetsplan for Bispemøtet for 2012
24. Henvendelse om ordinasjonsforpliktelsen
25. Henvendelse vedrørende Lindeman-jubileet 2012
26. Avtale mellom KA og KR vedr rapportering av seksuelle overgrep m.v.
27. Dokument fra Diakonforbundet om diakoners liturgiske funksjoner
28. Kirkens klimaengasjement
29. Etatsstatistikk for Den norske kirke
30. Roller og ansvar i forbindelse med kirkebokføring
31. Åndelig veiledning
32. Bispemøte på Svalbard juni 2012

BM-001/12 Vedtak:

Sakene tas til etterretning.

BM 002/12 Referatsaker

1. Protokoll fra Kirkerådets møte 5.-6. desember 2012
2. Protokoll fra Samisk kirkerådsmøte 23.-25. november 2011 i Helsinki
3. Referat fra bispemøtet i København 4.-5. januar 2012

BM-002/12 Vedtak:

Sakene tas til etterretning

BM 003/12 Kontaktmøter

1. Møte med statsråd Rigmor Aasrud
 - a. Forestående endringer i kirkeloven
 - b. Statens kirkestyre etter grunnlovsendringene 2012
 - c. Endringer i antall prestestilinger
 - d. Trosopplæringsreformen
2. Møte med Kirkerådet v/ direktør Jens-Petter Johnsen
 - a. Kirkerådets arbeid 2012
 - b. Stat/kirke-prosessen (høringsdokument)
 - c. Den norske kirkes relasjon til Kongehuset etter grunnlovsendringene
 - d. Elektronisk bruk av de nye gudstjenesteliturgiene
 - e. Ny salmebok
3. Faglig seminar: Professor Tarald Rasmussen fra Det teologiske fakultet foreleste om den aktuelle forskningssituasjonen innfor Luther- og reformasjonsforskningen.

BM 004/12 Veiledning og lederutvikling

Det vises til tidligere behandling av spørsmålet om veiledning og lederutvikling for biskoper, jf sak BM 48/11.

Bispemøtet har i lengre tid jobbet med spørsmål rundt biskopenes lederrolle, ikke minst forståelsen av biskopene som åndelige ledere og hva som kjennetegner denne form for lederskap. Dette har også vært satt inn i et litt større perspektiv som handler om kirkens rolle, betydning og fremtreden i vårt samfunn. Til berikelse av denne samtalen inviteres

fra tid til annen eksterne ressurspersoner som kan gi relevante innspill – kritisk og konstruktivt – til denne refleksjonsprosessen.

Filosof Henrik Syse, som er forsker ved Institutt for fredsforskning (PRIO), innledet til samtale om det å være åndelig leder.

BM 005/12 Bispemøtets arbeidsform

Det vises til sak BM 45/11, samt utredningen Bispemøtets arbeidsform med særlig vekt på presesfunksjonen (2009).

Bispemøtet har drøftet egen arbeidsform den senere tid. Både etableringen av nytt bispembete som fast preses og endringer av Grunnloven med de følger dette får for Den norske kirkes interne organisering og myndighetsfordeling gjør det nødvendig at Bispemøtet gjennomgår egen rolleforståelse, arbeidsform og oppgavefordeling.

BM-005/12 Vedtak:

Samtalen tas til etterretning og følges opp av sekretariatet og arbeidsutvalget.

BM 006/12 Arbeidsveiledning og arbeidsveilederutdanning

I forbindelse med oppstart av kurs for arbeidsveiledere 2009-2011 drøftet Bispemøtet organisering, rolle- og oppgavefordeling mellom ulike aktører rundt arbeidsveiledning og arbeidsveilederutdanningen, jf sak BM 42/11. Kurset er nå i avslutningsfasen.

Bispemøtet drøftet bl.a. hvilke målsetninger man har med veiledning av arbeidstakerne og hvorvidt den gjeldende organisering er god nok med tanke på å ivareta det som er biskopenes ansvar og ønsker for feltet.

BM-006/12 Vedtak:

Arbeidsveiledning (ABV) er et godt innarbeidet og viktig veiledningstilbud i kirken. Bispemøtet har drøftet ulike sider ved den utviklingen som har skjedd siden departementet ga Bispemøtet ansvaret for ABV.

ABV har blitt et tverrfaglig tilbud. Begge arbeidsgiverlinjene er representert i styringsgruppen for arbeidsveilederutdanningen (STAVU) mens det daglige, faglige arbeidet følges av et fagråd oppnevnt av Presteforeningen (PF). STAVUs leder og

fagrådets leder oppnevnes av Bispemøtet. Bispemøtet har ansvar for at det utdannes et tilstrekkelig antall arbeidsveiledere. Bispemøtet bekrefter betydningen av at ABV foregår tverrfaglig og vil i samarbeid med KA forankre grunnlaget for at det kan utdannes flere arbeidsveiledere.

Etatsstatistikken viser at det er stor forskjell mellom bispedømmene mht antallet deltakere i ABV og har drøftet ulike årsaker til dette.

Veiledningsbehovet og tilbudet er i praksis bredere enn det som hører inn under ABV.

Bispemøtet vil jobbe videre med å legge til rette for flere veiledningsformer, som for eksempel åndelig veiledning, som en del av det totale veiledningstilbudet.

I all veiledning er kvaliteten på veiledningen avgjørende for oppslutningen om tilbudet.

BM 007/12 Kirkelig medvirkning til askespredning

Stortinget har gjort endringer i kirkeloven og gravferdsloven med virkning fra 1. januar 2012. Endringene i gravferdsloven gjelder bl.a. regulering av kirkelig medvirkning ved askespredning. Slik regulering er nå tatt ut av loven. Det betyr at det eventuelt er Kirkemøtet som må regulere nærmere kirkelig medvirkning ved askespredning. Som kjent har det tidligere hett at pårørende ikke kan kreve kirkelig medvirkning ved slik seremoni. Spørsmålet nå er hvorvidt denne bestemmelsen skal videreføres gjennom en ny behandling av gravferdsliturgien i Kirkemøtet. Saken gir en fornyet anledning til å behandle de teologiske motivene i bestemmelsen.

Kirkerådet behandlet saken i møte 5.-6. desember 2011 på bakgrunn av en begrenset høring gjennomført i oktober og november samme år. Etter behandling i Bispemøtet vil saken fremmes for behandling i Kirkemøtet i april 2012.

BM-007/12 Vedtak:

Kirkens deltagelse ved menneskers død og begravelse er forankret i den kristne oppstandelsestro og omsorg for sørgende.

Gravferd etter kirkens ordning er en kirkelig handling av gudstjenestlig karakter. Gravferdsliturgien uttrykker det grunnleggende i den kristne tro: at mennesket er Guds skapning, at Gud gjennom Jesus Kristi død og oppstandelse og troen på ham har lagt grunnlaget for menneskets frelse, at mennesket på dommens dag skal stå til ansvar for sitt liv, og at det skal gjenreises i legemets oppstandelse.

Den kirkelige gravferden avsluttes med jordpåkastelse og velsignelse.

Bispemøtet anser det viktig å ha et gravsted i tilknytning til den som er død. Dette har stor betydning for de fleste i sorgarbeidet.

Den nye gravferdsloven regulerer ikke spørsmålet om Den norske kirkes medvirkning ved askespredning. Dette gjør det nødvendig for Den norske kirke å utvikle sine egne regler om dette.

Bispemøtet er av Kirkerådet i deres møte i desember 2011 bedt om å gi en læremessig vurdering av spørsmålet om Den norske kirkes medvirkning ved askespredning før Kirkemøtets endelige beslutning, og også gi forslag til formulering av alminnelige bestemmelser. Bispemøtet ser det som sitt ansvar å gi en teologisk og læremessig vurdering av saken, men vil be Kirkerådet formulere forslag til alminnelige bestemmelser.

Grunnlaget for Bispemøtets behandling ligger i de høringsuttalelsene biskopene og bispedømmerådene har avgitt hver for seg på et tidligere stadium i prosessen. Disse gir helhetlige, teologiske vurderinger av spørsmålet. Bispemøtet velger derfor nå å gi sin læremessige anbefaling i en oppsummerende form.

1. Bispemøtet legger vekt på å skjelne mellom kirkens tro og lære og kirkens tradisjon og symbolikk. Askespredning er en ny skikk i Norge og impulsene til denne skikken kommer fra ulike kilder, noen av dem fra andre religioner og livssyn enn den kristne. Den rådende oppfatning i Den norske kirke har vært å avvise kirkelig medvirkning ved askespredning.
2. En fornyet gjennomgang har vist at askespredning etter Bispemøtets oppfatning ikke strider mot kirkens tro på menneskets legemlige oppstandelse og håpet om evig liv. Det kristne oppstandelseshåp er ikke avhengig av at det jordiske legemets tilbakeføring til jorden er bundet til et bestemt, geografisk sted.
3. Bispemøtet er følgelig av den oppfatning at det ikke er læremessig grunnlag for å avvise kirkelig gravferd som etterfølges av askespredning. Det er heller ikke læremessig nødvendig å avvise kirkelig medvirkning ved selve askespredningen.
4. Det er ulike oppfatninger i Bispemøtet om hvorvidt askespredning som symbolhandling formidler forestillinger som gjør at kirkelig medvirkning ved en slik handling ikke er ønsket. Bispemøtet er samlet av den oppfatning at prester og andre kirkelige ansatte kan reservere seg mot å delta i askespredning og eventuelt gravferden forut for denne.
5. Bispemøtet understreker at kirkelig medvirkning ved askespredning skjer i rammen av en kristen livstolkning der troen på den legemlige oppstandelse uttrykkes klart. Bispemøtet anbefaler at det utarbeides en veiledning som kan brukes også av familiemedlemmer og lekfolk.

BM 008/12 Visitasreglementet

Det vises til Bispemøtets arbeid med revisjon av visitasreglementet. Bispemøtet oversendte forslag til revisjon av visitasreglementet til departementet 29. september 2010, jf sak BM 19/10.

Departementet vurderer det slik at visitasreglement for fremtiden ikke bør fastsettes av regjeringen eller departementet, men av Bispemøtet. Det foreslås å gi Bispemøtet slik hjemmel gjennom en endring av tjenesteordning for biskoper.

Forslaget fra departementet innebærer at regelstiftende myndighet overføres fra stat til kirke. Videre vil Bispemøtets myndighet til å fastsette regler for biskopene bli styrket. Disse forhold bør sees i sammenheng med stat/kirke-prosessen samt spørsmålet om kirkens fremtidige organisering, inkludert oppgave- og kompetanseforhold mellom kirkens organer.

Departementet foreslår videre at kallsboken for hhv bispedømmet og prestegjeldet avvikles, og ser dette som en tilpasning til aktuell praksis. Det foreslås videre at Bispemøtet gis myndighet til å fastsette nærmere regler for føring av biskopens benediksjonsprotokoll (vigslingsregister).

Et ajourført vigslingsregister har flere ganger blitt etterspurt. Slik det er nå, er det vanskelig for en biskop å vite nøyaktig hvem og hvor mange prester (med gyldig ordinasjonsfullmakt) som til enhver tid finnes i bispedømmet. Det finnes heller ikke noe sentralt register over slike. Et vigslingsregister bør kunne være søkbart, og kanskje også elektronisk, for å kunne tjene som nyttig verktøy for biskopene.

BM-008/12 Vedtak:

Det vises til departementets brev av 8. desember 2011 og rundskriv av 20. Desember 2011. Bispemøtet slutter seg til de vurderinger som gjøres med tanke på reglementsbehov i forbindelse med visitasreglementet, samt spørsmålet om kallsbøker og vigslingsprotokoll.

Bispemøtet er av den oppfatning at Bispemøtet bør gis myndighet til å fastsette visitasreglement, jf departementets forslag. Det antas at Bispemøtet vil kunne fastsette nytt visitasreglement på møte i oktober 2012.

Bispemøtet har ingen merknader til at kallsboken for bispedømmet og for prestegjeldet avvikles. Bispemøtet kommer tilbake til en eventuell kallsbok for prostiet. Bispemøtet slutter seg til forslaget om at Bispemøtet kan fastsette nærmere regler for føring av vigslingsregister.

Bispemøtet ber arbeidsutvalget om å utrede nærmere muligheten for et nasjonalt vigslingsregister som er søkbart og elektronisk.

BM 009/12 Kompetanseutvikling i presteskapet

Prestene har en god grunnkompetanse. Som alle andre, også høyt utdannede yrkesgrupper, har prestene behov for en stadig kompetanseutvikling. Det avsettes årlig store midler til vedlikehold og utvikling av presters kompetanse. Midlene forvaltes av departementet, kompetanserådet, bispedømmerådet, SEU og REU.

Det inngår flere aktører i denne prosessen; utdanningsinstitusjonene, Presteforeningen, arbeidsgivere og arbeidstakere. Aktørene har ulik tilnærming til saksfeltet og kanskje også ulike interesser knyttet til bruk av midler.

For få år siden ble det etablert en erfaringsbasert mastergrad i praktisk teologi. I presteskapet ser vi tendenser til en skjevdeling, hvor noen få søker og gis forholdsvis mye etterutdanning, men hvor de fleste hverken søker eller oppnår formell etter- og videreutdanning i noe særlig omfang.

Biskopene har et særlig ansvar for presteskapet, inkludert utvikling av prestenes faglige og tjenstlige kompetanse og kyndighet. Som arbeidsgiver sitter også biskopen med flere verktøy for å stimulere til og legge til rette for kompetanseutvikling i presteskapet.

BM-009/12 Vedtak:

Saken ble drøftet og vil følges opp av arbeidsutvalget og sekretariatet.

BM 010/12 Særskilte pretekster 2012-2013

Det vises til brev fra Kirkerådet av 24. januar 2012, med oversendelse av særskilte pretekster for 2012-2013. Det anmodes om Bispemøtets uttalelse. Kirkerådet har gjort vedtak i saken, jf sak KR 77/11.

Det vises for øvrig til regler for saksbehandling i liturgisaker (lovsamlingen pkt 11.10).

BM-010/12 Vedtak:

Bispemøtet er blitt orientert om Kirkerådets vedtak vedrørende særskilte pretekster for 2012-2013. Bispemøtet fraråder bruk av Sakarja 3, 1-5. Bispemøtet har for øvrig ingen merknader til tekstutvalget.

Bispemøtet merker seg at Kirkerådet har gjort vedtak i saken uten at det har foreligget uttalelse fra Bispemøtet som grunnlag for behandlingen.

BM 011/12 Kirkemøtet 2012

Kirkemøtet 2012 arrangeres 12.-17. april i Tønsberg.

BM-011/12 Vedtak:

Biskopene plasserer seg i Kirkemøtets komiteer som følger:

Komité A Gudstjeneste og evangelisering

Nidaros biskop og Sør-Hålogaland biskop

Komité B Undervisning

Tunsberg biskop og Agder og Telemark biskop

Komité C Diakoni og samfunnsspørsmål

Nord-Hålogaland biskop og Borg biskop

Komité D Kirkeordningsspørsmål

Preses og Bjørgvin biskop

Komité E Personal og utdanning

Møre biskop og Hamar biskop

Komité F Informasjon og mellomkirkelige spørsmål

Oslo biskop og Stavanger biskop

BM 012/12 Hellige steder

Organisasjonen «En verden i dialog» har sammen med Oslosenteret tatt initiativ til to internasjonale konferanser om hellige steder på Stiklestad og i Trondheim i 2008 og 2009. På konferansene deltok muslimske, jødiske og kristne ledere med politisk innflytelse, sammen med politikere fra Europa og Midt-Østen. Blant deltakerne var blant andre Patriarken for den Syrisk ortodokse kirke, den latinske Patriarken av Jerusalem, muftien av Bulgaria og representanter fra Armenia, Tyrkia og Balkan. Utgangspunktet var en erkjennelse av at hellige steder brukes og misbrukes i konflikter mange steder i verden. Målet var å utvikle en mekanisme for å overvåke og beskytte hellige steder, sikre at troende har tilgang til dem og bidra til at de brukes aktivt for å fremme fred og forsoning. Konferansene resulterte i en felles erklæring kalt The Trondheim Code og et nettverk av religiøse ledere for Europa og Midt-Østen som ga sin støtte til den.

I 2009 inngikk «En verden i dialog» et partnerskap med organisasjonene Religions for Peace og Search for Common Ground. En arbeidsgruppe med representanter fra de fire partnerne har med basis i The Trondheim Code utviklet en *Universal Code on*

Holy Sites som kan aksepteres av alle verdens ledende religioner. Representanter fra disse tradisjonene har hatt mulighet til å gi innspill underveis. Coden er nå oversatt til en rekke språk som hebraisk, arabisk, urdu, russisk, tyrkisk, spansk, fransk, japansk, serbisk, kroatisk og bosnisk.

I november i fjor startet et pilotprosjekt i Bosnia Hertzegovina der det interreligiøse rådet har forpliktet seg til å etterleve coden for å teste om den fungerer som et redskap for konfliktløsning og forsoning. Tilbakemeldingene så langt er positive. Det planlegges et tilsvarende pilotprosjekt i Jerusalem.

Coden gis nå tilslutning fra religiøse ledere verden over. Flere har allerede gitt sin signatur, deriblant samtlige i The Executive Committee of Religions for Peace. Det ambisiøse målet på sikt er at dokumentet skal få internasjonal status som en FN-konvensjon.

Biskopene i Den norske kirke er utfordret til å gi sin tilslutning til coden.

BM-012/12 Vedtak:

Biskopene i Den norske kirke har fått seg forelagt *Universal Code on Holy Sites* fra organisasjonen *En verden i dialog*, og gir sin tilslutning til denne.

BM 013/12 Bispemøtets uttalelse om tidlig ultralyd

Bispemøtet mener at et offentlig tilbud om ultralydundersøkelse i 12. uke for alle gravide ikke lar seg begrunne utfra hensynet til svangerskapsomsorgen. I praksis vil et slikt tiltak fungere som fosterdiagnostikk, og med stor sannsynlighet føre til at flere velger bort fostre med Downs syndrom. Ut fra et kristent menneskesyn vil Bispemøtet understreke alle menneskers likeverd uansett utviklings- og funksjonsnivå, og vil på dette grunnlag gå mot et offentlig tilbud om tidlig ultralyd for alle.

Det pågår i dag en debatt om tidlig ultralydundersøkelse skal gis som et offentlig tilbud allerede i svangerskapsuke 11-13. I dag er dette et tilbud rundt svangerskapsuke 18. Selv om mange gravide i dag selv tar initiativ til å få gjennomført en tidlig ultralydundersøkelse, reises viktige spørsmål dersom dette skal rettighetsfestes for alle som ønsker det.

Bispemøtet vil peke på noen etiske verdier og normer som bør stå sentralt i den politiske og samfunnsmessige debatten om tidlig ultralyd. Alle etiske overveielser i et kristent menneskesyn har som utgangspunkt at alle mennesker er likeverdige og skapt i Guds bilde.

I dag tilbys en rutinemessig ultralydundersøkelse rundt 18.uke. Dette er ikke å forstå som fosterdiagnostikk eller som fosterdiagnostisk screening, men som et ledd i den alminnelige svangerskapsomsorgen. Hvorvidt det skal etableres et offentlig tilbud om

tidlig ultralyd må vurderes i forhold til den betydning det vil ha nettopp for denne omsorgen. Bispemøtet vil her vise til Bioteknologinemndas uttalelse som slår fast at det ikke er påvist noen klar helsegevinst for foster og mor ved rutinemessig tidlig ultralyd. Det er derfor ingen grunn til å bruke store ressurser på å etablere et offentlig tilbud om tidlig ultralyd av hensyn til svangerskapsomsorgen.

Det beste tidspunktet for å undersøke om et foster har Downs syndrom er ca. 12. uke. Et offentlig tilbud om ultralyd vil i praksis primært være av fosterdiagnostisk art. Noen tilstander som oppdages, for eksempel diagnostisering av tvillinger med felles morkake, kan ha betydning for oppfølging og behandling. Men det finnes ingen behandling for de fleste av tilstandene som kan oppdages, hverken Downs syndrom eller enkelte andre sjeldne utviklingsavvik. Et offentlig tilbud om tidlig ultralyd vil derfor ha liten betydning som svangerskapsomsorg, men stor betydning som fosterdiagnostikk.

Menneskeverdet er en grunnleggende verdi for hele vårt samfunn og innebærer at menneskelivet må vernes i alle livsfaser, fra unnfangelse til død. Alle mennesker har det samme verd, uansett utviklingstrinn og egenskaper. Å innføre en rutinemessig undersøkelse som vil føre til at flere velger bort fostre med Downs syndrom, reiser spørsmålet om hvordan samfunnet stiller seg til menneskeverdet for disse. En slik situasjon vil kunne føre til et større press på de berørte foreldre om å velge abort. I tillegg sendes det negative signaler til dem som selv har Downs syndrom. I et lengre perspektiv vil en slik praksis også kunne ha en negativ effekt på samfunnets syn på funksjonsnedsettelse og føre til holdninger som problematiserer menneskeverdet for enkelte grupper.

Tidlig ultralyd som rutinemessig, offentlig tilbud vil derfor være problematisk både ut fra hensynet til bestemte gruppers menneskeverd og ut fra overordnede prioritets- og ressurs hensyn. Samfunnet kan ikke forsvare bruk av ressurser til en undersøkelse som ikke gir vesentlige medisinske gevinster, samtidig som det finnes et stort behov for å få tilført flere ressurser på andre områder i helsesektoren for å oppdage og behandle alvorlige sykdommer. At noen velger tidlig ultralyd på privat basis, er i seg selv ikke uproblematisk. Denne praksisen er ikke et argument for at en slik undersøkelse blir et rettighetsfestet tilbud.

Bispemøtet ser behovet for en saklig og nyansert debatt om dette forslaget, og vil ut fra sitt etiske ståsted fremholde at hensynet til menneskeverdet for alle grupper i vårt samfunn taler mot å gjøre tidlig ultralyd til en offentlig ordning. Dette spørsmålet handler først og fremst om hvordan vi kan sikre at respekten for alle menneskers likeverd, uansett utviklings- og funksjonsnivå, blir ivaretatt og styrket i vårt samfunn.

BM 014/12 Bispemøtets uttalelse om håndtering av asyl- og retursaker

Troverdighet og medmenneskelighet

Den norske kirkes bispemøte mener det er humanitært uakseptabelt å returnere barn som faktisk har bodd i Norge i flere år slik den inngått returavtalen med Etiopia ser ut til å åpne for. Samtidig ber Bispemøtet om at Norge må avstå fra å inngå returavtaler med totalitære diktaturer. Bispemøtet anerkjenner nødvendigheten av å returnere mennesker som ikke har krav på asyl i Norge, men ber utlendingsmyndighetene vise varsomhet ved returnering til autoritære stater og foreslår at det etableres en ledsagerordning i slike tilfeller. I konvertittsaker forventer Bispemøtet at utlendingsmyndighetene i langt større grad gir religiøse institusjoner en faglig rolle. Bispemøtet støtter for øvrig kravet om å gi papirløse arbeidstillatelse. For Bispemøtet dreier dette seg om etisk troverdighet og medmenneskelighet i vårt samfunn.

Som biskoper mottar vi mange henvendelser fra fortvilte mennesker, menigheter og lokalsamfunn om norske myndigheters håndheving av utlendingsloven og de humanitære konsekvensene denne får for sårbare grupper. Bispemøtet vil på denne bakgrunn oppfordre regjeringen til å revurdere sine politiske signaler ved praktiseringen av utlendingsloven på følgende punkter:

1. Debatten rundt den nylig inngåtte returavtalen med Etiopia har satt fokus på konsekvensene for barn som har bodd i Norge over lang tid. Bispemøtet har registrert at flere folkerettsekspertter hevder at retur av barn som har bodd lenge i Norge, bryter med Barnekonvensjonen. Bispemøtet mener det er humanitært uakseptabelt å returnere barn som faktisk har bodd i Norge i flere år. Vi mener det nå er påkrevet at det, uavhengig av andre vurderinger, fastsettes en tidsgrense for når barn skal innvilges opphold på humanitært grunnlag. Denne grensen fastsettes uavhengig av om foreldrene har hatt lovlig opphold i landet eller ikke. Bispemøtet forventer at den varslede stortingsmeldingen om barn på flukt vil fastslå at barnets beste skal veie tyngre enn innvandringsregulerende hensyn. Inntil Stortinget har behandlet denne meldingen, ber vi om at utsendelse av disse barna stilles i bero.
2. Bispemøtet merker seg at Norge inngår eller vurderer å inngå returavtaler med autoritære regimer og til og med diktaturer. Bispemøtet forventer at regjeringen ikke inngår returavtaler med totalitære diktaturer og er ytterst varsom med å returnere mennesker til autoritære stater. Bispemøtet anerkjenner nødvendigheten av å returnere mennesker som ikke har krav på asyl i Norge. Men det er humanitært problematisk å returnere mennesker til land hvor innbyggernes rettsikkerhet er lite forutsigbar og hvor mange utsettes for regelmessige brudd på elementære menneskerettigheter. Slik ordningen fungerer i dag er det ikke mulig for noen instans i Norge å vite hvilken skjebne mennesker som har søkt asyl i Norge, vil møte ved retur til slike regimer. Bispemøtet vil be norske myndigheter om å vurdere å etablere en ledsagerordning hvor organisasjoner i det sivile liv kan følge de som returneres for å sikre at de får en trygg reetablering i sitt hjemland. Slike ordninger diskuteres i flere europeiske land.

3. Bispemøtet konstaterer at regjeringen og utlendingsmyndighetene i realiteten overser en rekke kirkelige uttalelser om det uholdbare i å returnere mennesker som har konvertert til kristen tro, til land der konvertering medfører risiko for straffeforfølgelse og/eller lokale hevnaksjoner uten tilfredsstillende rettsikkerhet. Den redegjørelsen UNE har gitt angående valg av avgjørelsesform i konvertittsaker i brev til Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd (9.12.11) avkrefter dessverre ikke dette inntrykket, og flere saker avdekker manglende faglig kompetanse. Bispemøtet forventer at alle saker der det er tvil om klagers religiøse tilhørighet og hvor dette er avgjørende for utfallet av klagesaken, behandles av nemnd med frammøterett for klageren. Bispemøtet forventer videre at myndighetene gir ansvarlige religiøse institusjoner en fagkyndig rolle i vurderingen av menneskers religiøse tro.

4. Bispemøtet har i en tidligere uttalelse kritisert myndighetenes håndtering av de såkalte «papirløse» flyktingene og understreket at humanitære hensyn inklusive tilknytning til riket må veie langt sterkere enn det som praktiseres i dag. Bispemøtet støtter kravet om å gi papirløse arbeidstillatelse for å redusere den omfattende utnyttningen av arbeidskraft mange papirløse i dag erfarer. Bispemøtet vil blant annet gi honnør til Stavanger kirkelige fellesråd som har gitt arbeid til papirløse, og til Kirkens Bymisjon og andre humanitære organisasjoner som flere steder i landet gir mennesker i en fortvilet situasjon grunnleggende humanitær assistanse.

Bispemøtet vil understreke at vår asylpolitikk og vår behandling av mennesker i forbindelse med returnerings spørsmål handler om vårt samfunns moralske troverdighet og medmenneskelighet.